

2.464

BIOLOŠKI INSTITUT N. R. SRBIJE

Posebna izdanja

Knjiga 6

Dr Vojislav Mišić

Ekološka studija subalpske žbunaste
vegetacije Kopaonika

BEOGRAD
1960

SADRŽAJ

Obim i metodika rada — — — — —	7
I Rasprostranjenje, sastav i diferencijacija subalpske vegetacije žbunova na Kopaoniku — — — — —	8
II Uloga abiotičkih i biotičkih faktora u rasprostranjenju i diferenciranju subalpske vegetacije žbunova i trava na Kopaoniku — — — — —	10
III Vrste — edifikatorj subalpske vegetacije žbunova i njihovi međusobni odnosi u visinskim pojasevima i na različitim staništima Kopaonika — — — — —	17
IV Struktura subalpske zajednice: borovnice, kleke i subalpske smrče na Kopaoniku — — — — —	19
V Usporedna ekološka kvalitativno-kvantitativna analiza zajednica Vaccinieti-Junipereto-Piceetum subalpinum, Vaccinietum myrtili i Poetum violaceae na Kopaoniku — — — — —	24
VI Karakter i brzina rasteња i vegetativnog razmnožavanja vrsta i dinamike obnove sukcesivnog razvoja subalpske vegetacije žbunova na Kopaoniku — — — — —	29
Rezultati terenskih eksperimentalnih ispitivanja — — — — —	29
Rezultati četvorogodišnjeg praćenja ogleđa — — — — —	29
VII Sukesija, degradacija i regradacija subalpske vegetacije Kopaonika — — — — —	36
VIII Prilog teorskoj fitocenologiji — — — — —	38
IX Mogućnosti praktične primene postignutih rezultata i daljih primenjenih istraživanja — — — — —	40
Literatura — — — — —	42

Dr Vojislav Mišić

EKOLOŠKA STUDIJA SUBALPSKE ŽBUNASTE VEGETACIJE KOPAONIKA

U toku fitocenoloških proučavanja subalpske vegetacije žbunova na Kopaoniku (Mišić i Popović, 1954), došao sam do zaključka da ova vegetacija predstavlja pogodan objekt za produbljanje određene fitocenološke i ekološke problematike i da je vrlo značajna za šumarsku praksu.

Subalpska vegetacija Kopaonika obuhvata travne, žbunaste i otvorene šumske fitocenoze. Pored zajednica pašnjaka, za subalpsko područje Kopaonika naročito su karakteristične asocijacije: *Vaccinietum myrtilli* Pavl. 1955 i *Vaccinieto-Junipereto-Piceetum subalpinum* Miš. et Pop. 1954. Među nekim jugoslovenskim botaničarima vladalo je mišljenje da je vegetacija žbunova sekundarnog porekla, nastala degradacijom šuma i pašnjaka u bliskoj ili daljoj prošlosti i da se postepeno proširila, potiskujući pašnjake i šume. Mi smo još 1954 godine imali drukčije mišljenje, koje je izraženo u samom faktu izdvajanja i opisivanja posebne primarne asocijacije žbunova na Kopaoniku (Mišić i Popović, 1954). Ovaj rad treba između ostalog da dokaže ovu postavku.

Ekološki i floristički najsloženija zajednica-borovnice (*Vaccinium myrtillus*), polegale kleke (*Juniperus nana*) i subalpske smrčce (*Picea excelsa subalpina*) sastavljena je od nekoliko sinuzija, među kojima su neke slične postojećim grupacijama, zajednicama ili sinuzijama drugih zajednica. Floristička heterogenost žbunaste vegetacije, često nalaženje mozaičnog rasporeda travne i žbunaste vegetacije na istom terenu, kombinovani uticaj čoveka, stoke i kompleksa nepovoljnih abiotičkih faktora, kao i znatne promene karaktera međusobnih odnosa vrsta, koje idu sa promenom staništa, naveli su nas na niz problema, koji ulaze u okvir savremene fitocenološke problematike. To su: (1) problem samostalnosti sinuzija, odn. stepena njihove vezanosti za zajednicu kao celinu, (2) problem međusobnih odnosa istih vrsta na različitim staništima i (3) problem razgraničenja i odnosa primarnih i sekundarnih zajednica.

Prema Sukačevu, opšte osobine svake fitocenoze jesu: (1) određeni sastav vrsta i njihove ekološke osobine, (2) njihov prostorni raspored u cenozi, tj. sinuzijnost fitocenoze, (3) određeni karakter uzajamnih odnosa vrsta i (4) određeni karakter uzajamnih odnosa fitocenoze i sredine... (Sukačev, 1938). U ovoj studiji su detaljno izučavane ove osobine na primeru subalpske žbunaste vegetacije Kopaonika u cilju proučavanja gore postavljene problematike. Smatrao sam da je ovo najbolji put za rasvetljavanje postavljenih problema. Jasno je da se na jednom primeru ne mogu dokazati